

Stanovisko Komory auditorů ČR (KA ČR) ke zvýšení limitů povinného auditu

Z podkladů pro projednávání novely zákona o účetnictví (sněmovní tisk 783) jsme se dozvěděli, že jeho součástí je také poslanecký návrh na trojnásobné zvýšení limitů pro povinný audit účetní závěrky. Komora auditorů ČR se dlouhodobě aktivně podílí na legislativním procesu v oblasti účetnictví a auditu, a přímo nebo prostřednictvím Národní účetní rady spolupracuje s MF ČR na návrzích a úpravách právních předpisů a připomínkuje je. Vzhledem k tomu, že jsme ze zákona o auditorech profesní komorou spravující profesi auditorů v ČR, rádi bychom touto cestou upozornili na širší souvislosti navrhované změny, než jsou jen důvody uvedené ve zmiňovaném návrhu.

Je skutečností, že stávající limity pro povinný audit nebyly dlouho valorizovány a z tohoto hlediska rozumíme snaze o jejich zvýšení. Původní návrh MF ČR na zvýšení limitů byl součástí návrhu nového zákona o účetnictví předloženého k připomínkovému řízení v prosinci 2022, a to ve dvou variantách (valorizace limitů nebo jejich nastavení pouze pro střední a velké účetní jednotky). Komora auditorů k tomuto návrhu zaslala oficiální připomínku a poté, co nebyla ze strany MF ČR akceptována, požádala o ústní projednání připomínky, na kterém MF ČR znovu odmítlo naše argumenty a přiklonilo se ze dvou navrhovaných variant k navázání limitu povinného auditu na kritéria pro střední účetní jednotky, který v současnosti ještě akceleruje změnou metodiky počítání obratu a zvýšením kritérií pro střední účetní jednotky o 25 % novelou směrnice EU o ročních účetních závěrkách. V konečném důsledku představuje předložený návrh více než trojnásobné zvýšení limitů pro povinný audit, což považujeme z hlediska veřejného zájmu za nebezpečné.

Takovouto úpravu limitů nelze považovat za pouhé zohlednění ekonomického vývoje (promítnutí vlivu inflace). Zdůrazňujeme, že audit účetní závěrky není administrativní povinností účetní jednotky ve vztahu ke státu (jak je někdy prezentováno), nýbrž trojstranný vztah mezi účetní jednotkou, auditorem a uživateli účetních informací, který je prováděn ve veřejném zájmu. Zásadní parametrická úprava podmínek pro povinný audit má tedy širší společenské dopady a měla by být vedena nejen úsporou nákladů na straně auditovaných podniků, nýbrž i zvážením negativních dopadů na uživatele informací z účetních závěrek, mezi které patří vlastníci, zaměstnanci, banky, dodavatelé a odběratelé, poskytovatelé dotací a samozřejmě i stát v oblasti výběru daní. Místo úspory nákladů tak dojde pouze k jejich přesunu od těchto do budoucna neauditovaných účetních jednotek na ostatní subjekty včetně státu.

Návrh na zvýšení limitů pro povinný audit nebyl nikdy v průběhu pěti let práce poradní skupiny MF pro přípravu nového zákona o účetnictví projednáván a není ani uveden ve věcném záměru nového zákona o účetnictví schváleném vládou.

Vzhledem k tomu, že navrhované zvýšení limitů pro povinný audit nedoprovodilo MF žádnou kvantifikaci dopadů, vyžádali jsme si od GFŘ aktuální statistiku počtu malých účetních jednotek podléhajících v současnosti povinnému auditu, a to za stávající hranice pro zařazení mezi malé a střední účetní jednotky. Z údajů, které jsme od GFŘ obdrželi (viz příloha tohoto materiálu) vyplývá, že by aktuálně přestalo být auditováno 8,5 tis. účetních jednotek a lze odhadnout, že v důsledku navýšení hranice pro střední účetní jednotky v důsledku implementace novely evropské směrnice o 25 %, by se výpadek auditu týkal zhruba 10 tis. účetních jednotek. Domníváme se, že absence každoročního auditu u takového počtu účetních jednotek nemůže být kapacitně nahrazena kontrolou finančních úřadů a bude mít významně negativní dopad na výběr daní v ČR. Na základě zmiňované informace GFŘ lze odhadnout, že by se souhrnný obrat malých účetních jednotek, které by nově nepodléhaly auditu, pohyboval v rozmezí 2-3 bilionů Kč. Jsme přesvědčeni, že taková změna je v konečném důsledku v rozporu se snahou vlády o konsolidaci veřejných financí, boji proti praní špinavých peněz a korupci a snahou o důvěru a transparentnost v podnikatelském prostředí.

V následujících bodech uvádíme další důvody, proč s tak razantním navýšením limitů nesouhlasíme, a upozorňujeme na to, jaká rizika z daného návrhu vyplývají a jaké negativní důsledky by takové navýšení limitů přineslo:

1. Námitky některých podnikatelů proti tomu, že musí platit povinný audit, by mohly být na první pohled pochopitelné, ale platí pro jakákoliv regulační pravidla, která jsou vytvářena ve veřejném zájmu, ale hrazena podnikatelskými subjekty. Úkolem zákona o účetnictví je hájit veřejný zájem, který je v konečném (a dlouhodobém) důsledku ve prospěch i těch, kteří nyní (krátkodobě) usilují o zvýšení limitů povinného auditu, a to by měl brát stát v úvahu při tvorbě nové regulace.
2. Z celospolečenského hlediska k úspoře nákladů fakticky nedojde, protože se pouze přesunou od nově neauditovaných společností na ostatní. Z celospolečenského hlediska bude mít taková změna spíše negativní důsledek snížením transparentnosti podnikatelského prostředí (zhoršení zveřejňování závěrek a jejich kvality), zhoršením výběru daní (agresivnější daňová optimalizace), horší ochranou investorů, horším přístupem k financování a reputačním rizikem ČR v mezinárodním srovnání například při hodnocení korupčního prostředí a boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

Pokud dojde k úspoře nákladů neprovedením auditu na straně předkladatele účetní závěrky, dojde ke zvýšení rizik a administrativní zátěže na straně uživatelů účetní závěrky, kterými nejsou jen jiní podnikatelé, věřitelé, banky apod., ale také stát při výběru daní a poplatků.

3. Dále považujeme za nezbytné upozornit, že auditor v dnešní době neprovádí jen pouhé ověření účetní závěrky, ale ověřuje také další oblasti jako jsou praní špinavých peněz

(AML), insolvenci, udržitelnost (ESG) a další nefinanční informace, což nám ukládají evropské právní předpisy.

4. Navrhované trojnásobné zvýšení limitů pro povinný audit bude vnímáno negativně z hlediska boje proti korupci, praní špinavých peněz a financování terorismu (AML), dodržování sankčních seznamů, evidenci skutečných majitelů apod., které jsou předmětem mezinárodního srovnávání a ratingu. Auditóři jsou povinné osoby, které kontrolují dodržování pravidel v této oblasti a hlásí prostřednictvím KA ČR podezřelé transakce na Finanční analytický úřad. Navrhovanou změnou Českou republiku čeká v tomto směru hodnocení mezinárodní expertní skupiny MONEYVAL, která ve své průběžné zprávě konstatovala deficit kontroly AML právě u nebankovního a nefinančního sektoru a požaduje její posílení. Do této skupiny však patří právě těch 10 tis. společností, které z této kontroly předloženým návrhem na zvýšení limitů pro audit zcela vypadnou.
5. Transparentnost podnikatelského prostředí a úroveň AML ovlivňují rating ČR, který má vliv na přístup k evropským fondům a také na cenu, za kterou si ČR půjčuje finanční zdroje. Zhoršení hodnocení ČR v této oblasti může zdražit dluhovou službu ČR v částce, která může násobně přesahovat úspory nákladů na audit u společností tak, jak to uvádí návrh na zvýšení limitů povinného auditu.
6. Ke skrytému „zvýšení“ limitů dochází v průběhu let změnami výpočtů hodnot aktiv (z brutto na netto) a obratu (jen výnosy z prodeje zboží, výrobků a služeb) a metodikou účtování nákladů a výnosů (kompenzace rezerv a opravných položek a nedokončené výroby a aktivace).
7. Svázání limitů pro audit s jednotným evropským kritériem pro střední a velké účetní jednotky je pro ČR neadekvátní, protože tyto limity jsou stanoveny Evropskou unií jednotně a spíše s ohledem na ekonomiky velkých členských států (Německo, Francie apod.), které mají mnohem větší průměrnou velikost podniků, než je tomu v ČR, která je spíše zemí dceřiných společností z těchto velkých zemí. Navrhované navázání limitů pro audit na evropské limity pro kategorizaci vytváří závislost ČR na jakékoliv budoucí změně těchto evropských limitů.
8. Některé evropské státy naopak limity pro povinný audit snižují. Dánsko zvýšení limitů zrušilo a snížilo jej na 10 mil. Kč obratu a současně vyjmenovává rizikové obory, ve kterých je audit povinný vždy bez ohledu na limity). Limity snížila také Itálie a Švédsko (kde je nově limit obratu pro povinný audit pouze 7,5 mil. Kč, aktiv 3,75 mil. Kč obratu a 3 zaměstnanci).

Závěrem:

Chápeme důvody vedoucí k předloženému návrhu, ale navržené trojnásobné zvýšení považujeme za tak radikální, že jeho negativní dopady budou převažovat nad důvody zmiňované ve zdůvodnění návrhu.

Zároveň upozorňujeme na skutečnost, že aktuálně probíhá závěrečná fáze přípravy nového zákona o účetnictví, která předpokládá zcela zásadní reformu účetnictví (a více než 100 dalších zákonů), která bude velmi náročná právě pro malé a střední účetní jednotky, kterých by se týkalo navržené zvýšení limitů pro audit a které by v okamžiku této největší změny od roku 1991 (kdy vstoupil v platnost stávající zákon o účetnictví) zůstaly bez kontroly auditorem.

Z uvedených důvodů bychom doporučovali provést zvýšení limitů povinného auditu jako součást nového zákona o účetnictví (jak se původně předpokládalo) a tak, aby se na nové podmínky připravili nejen předkladatelé účetních závěrek, ale také jejich uživatelé, informační systémy apod., což je i požadavek na roční legisvakanční lhůtu, který vyjádřila Legislativní rada vlády při projednávání návrhu nového zákona o účetnictví.

Příloha:

1 x Statistika počtu auditovaných malých účetních jednotek dle GFŘ

Příloha: statistika počtu auditovaných malých účetních jednotek dle GFŘ

Oblast DAP k DPPO

DAP k DPPO obsahuje přímo řádek č. 07 *Kategorie účetní jednotky* a řádek č. 10 *Zákonná povinnost ověření účetní závěrky auditorem*, podle kterých jsme schopni poskytnout požadované informace pro prvních 5 bodů žádosti. Dle pokynů k vyplnění DAP k DPPO není údaj povinný pro daňové subjekty, které vedou jednoduché účetnictví. V praxi je částečně opomíjen i poplatníky DPPO, kteří jsou daňovými nerezidenty. Pro případy, kdy daňový subjekt DAP k DPPO nepodá a daň je stanovena z moci úřední, nebo DAP k DPPO sice podá, ale ř. 07 neuvede, správce daně nemusí vždy tuto položku doplnit (např. pro nedostatek relevantních informací). Údaje zasíláme v níže uvedené tabulce:

Počet daňových subjektů dle ř. 07 DAP k DPPO za zdaňovací období 2020 a 2021

Zdaňovací období	Počet mikro účetních jednotek	Počet malých účetních jednotek	Z toho počet malých účetních jednotek s povinností auditu	Počet středních účetních jednotek	Počet velkých účetních jednotek
2020	411 777	70 368	8 427	6 912	8 236
2021	409 112	68 763	8 448	6 950	8 179

Údaje z vyměřených DAP k DPPO z databázi jednotlivých FÚ aktuální k 22.10.2022

Informaci o skupinách účetních jednotek dle § 1c zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZoÚ), a jejich vztahu ke konsolidované účetní závěrce dle § 22 a následující ZoÚ nelze z DAP k DPPO zjistit. Bohužel ani podmínky pro podrobení se sestavení konsolidované ÚZ nejsou zjistitelné z DAP k DPPO a příložených výkazů ve strukturované podobě. Indicie by mohly být dostupné v textu dokumentu „příloha k účetní závěrce“, nebo ve výroční zprávě, nicméně v těchto případech se nejedná o strukturované a strojově čitelné údaje a výroční zpráva není ani povinnou součástí DAP k DPPO. Z těchto důvodů nejsme schopni poslední 3 body žádosti, týkající se konsolidačních skupin, poskytnout.

Oblast DAP k DPFO

DAP k DPFO bohužel neobsahuje přímo řádek, který by specifikoval velikost účetní jednotky. Kategorizace by tedy musela být provedena dle § 1b ZoÚ. Hodnotu ročního úhrnu čistého obrátu máme k dispozici přímo v DAP k DPFO, hodnotu aktiv jsme schopni „dopárovat“ z rozvahy, ale průměrný počet zaměstnanců bychom museli dohledávat v hlášení resp. vyúčtování daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Případná kategorie ÚJ odvozená od dat za dané zdaňovací období by nemusela odpovídat kategorii ÚJ tak, jak ji stanovuje ZoÚ, ten předpokládá, že kategorie ÚJ se změní až v případě, že daňový subjekt přesáhne nebo přestane dosahovat 2 hodnot pro danou kategorii, a to ve dvou po sobě následujících letech. Kategorizace ÚJ v případě DAP k DPFO je tedy pro nás značně složitá a byla by spíše „kvalifikovaným odhadem“. Pokud byste o tato data stáli, poprosíme Vás o podání žádosti dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, kdy předpokládáme, že by byla žádost z důvodu náročnosti adekvátně zpoplatněna. Pro oblast konsolidačních skupin platí to, co jsme uvedli výše v oblasti DAP k DPPO, a ani pro oblast DAP k DPFO nejsme schopni poslední 3 body žádosti poskytnout.